

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräitä elintarvikkeita koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 1989 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 116 laiksi eräitä elintarvikkeita koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta.

Peruselintarvikkeiden hintoja on Suomessa alennettu liikevaihtoverotuen avulla. Viime vuosina tästä tuesta on osittain luovuttu.

Maito- ja lihatuotteiden kuluttajahintojen alentamiseksi niistä on pyritty poistamaan liikevaihtoverorasitus kokonaan. Liikevaihtoveron poistaminen on toteutettu korottamalla alkutuotevähennystä. Maidon alkutuotevähennys on pysyvästi voimassa olevan lain mukaan 1,9-kertainen ja lihan 1,5-kertainen. Väliaikaisesti voimassa olevalla lailla maidon alkutuotevähennys alennettiin 1,7-kertaiseksi 1 päivästä heinäkuuta 1988 ja 1,6-kertaiseksi 1 päivästä tammikuuta 1989.

Maidosta ja lihasta tehdyn korotetun alkutuotevähennyksen määrästä on suoritettava liikevaihtoveroa, kun maidon ja lihan sivutuotteita viedään maasta. Kun maidon ja lihan sivutuotteita myydään kotimaassa verottomasti, liikevaihtoveroa on suoritettava vain alkutuotevähennyksen yksinkertaisesta määrästä. Vuoden 1988 alusta alkaen on liikevaihtoveroa ollut suoritettava väliaikaisesti voimassa olleiden lakien mukaisesti myös kotimaan myynnissä alkutuotevähennyksen koko määrästä.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1989

Kahvin maahantuonti säädettiin liikevaihtoverottomaksi vuonna 1974. Samalla kuitenkin liikevaihtoverovelvolliselle annettiin oikeus vähentää myyntitarkoitusta varten itse maahantuomansa paahtamattoman kahvin ostohinta, joten liikevaihtoveroa suoritetaan vain jalostuskustannusten ja kaupan myyntipalkkion osalta. Kahvin osittaisesta liikevaihtoverotommuudesta luovuttiin vuoden 1985 alusta lukien. Liikevaihtoverottomuus on toteutettu vuosittain annetuilla väliaikaisilla laeilla.

Hallitus ehdottaa, että nyt väliaikaisesti voimassa olevat edellä tarkoitetut elintarvikkeiden liikevaihtoverotusta koskevat säännökset säädettäisiin pysyviksi. Säännösehdotukset ovat samansisältöiset kuin kuluvalta vuodelta toimitettavassa verotuksessa sovellettavat säännökset.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet E. Aho, Hokkanen, Järvenpää, Kettunen,

Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Maijala, Malm, Mattila, Rusanen, Sasi, Savolainen, Viljanen ja Vähäkangas sekä varajäsenet Ikkala, Nyby, Pekkarinen ja Pelttari.

Vastalauseita

I

Hallitus esittää, että väliaikaisesti voimassa olevan maidon alkutuotevähennyksen alentaminen 1,9-kertaisesta 1,6-kertaiseksi ja kahvin paneminen liikevaihtoverolle säädettäisiin voimaan pysyvinä. Viime vuonna SKDL oli yhdessä eräiden muiden ryhmien kanssa vastustamassa näitä ehdotuksia, mistä syystä hallitus sai nämä ehdotukset voimaan vain tilapäisinä. Katsomme, ettei meillä ole syytä muuttaa aiempaa kantaamme.

Liikevaihtoveron 1 prosenttiyksikön korotus (3 mrd. mk), maidon alkutuotevähennyksen supistaminen (350 milj. mk) ja kahvin paneminen kokonaan liikevaihtoverolle (250 milj. mk) ovat yhteensä $3\frac{1}{2}$ miljardin markan laskua kuluttajille niin, että se ei ota huomioon asianomaisten tuloja vaan kohdistuu ennen kaikkea pieni- ja keskituloisiin.

Maidon korotettu alkutuotevähennys

Pysyvän lain mukaan maidosta voidaan liikevaihtoverotuksessa tehdä alkutuotevähennys 1,9-kertaisena. Tämä merkitsee sitä, että maito ei ole ainoastaan liikevaihtoveroton vaan tällaisen korotetun alkutuotevähennyksen ansiosta siitä maksetaan tukea, mikä alentaa maidon ja voin kuluttajahintaa.

Vuodeksi 1988 alkutuotevähennys pienennettiin väliaikaisesti 1,7-kertaiseksi ja vuodeksi 1989 1,6-kertaiseksi, mikä nosti vastaavasti maidon ja voin kuluttajahintoja. SKDL on vastustanut alkutuotevähennyksen poistamista katsoen, ettei kuluttajahintoja tule tällä tavoin nostaa.

Korotetun alkutuotevähennyksen alentaminen 1,9-kertaisesta 1,6-kertaiseksi lisää liikevaihtoveron tuottoa noin 350 miljoonaa markkaa.

Kuluttajahintojen alentamiseen tulee sitä paitsi pyrkiä myös puuttumalla maidonjalostuksen monopolinomaiseen tilanteeseen. Tällä hetkellä maidonjalostus on lähes yksinomaan yhden meijeriyhteisön hallussa eikä kilpailua esiinny. Se on omiaan nostamaan kuluttajahintoja.

Kahvi liikevaihtoverolle

Kahvi on ollut osittain liikevaihtoveroton 1970-luvun puolivälistä lähtien, jolloin liikevaihtoveroa maksettiin vain jalostuskustannusten ja kaupan palkkioiden osalta, mutta ei kahviraaka-aineesta. Tämä toteutettiin alkutuotevähennyksen avulla. Tilapäinen kahvin osittainen liikevaihtoverottomuus muutettiin pysyväksi vuoden 1979 alusta lukien.

Sittemmin vuoden 1985 alusta lukien tilapäisillä laeilla vuodeksi kerrallaan kahvin alkutuotevähennys on poistettu ja kahvi saatettu kokonaan liikevaihtoverolle. SKDL on eräiden muiden ryhmien kanssa onnistunut estämään kahvin täyden liikevaihtoveron saattamisen pysyvänä voimaan.

Kahvin liikevaihtoveron tuotto on 250 miljoonaa markkaa.

Kulutusverot pienituloisen taakka

Hallituksen linjana on ollut suurituloisten tuloveron ja yhtiöiden verojen alentaminen samalla, kun liikevaihtoveroa on korotettu. Täksi vuodeksi hallitus korotutti liikevaihtoveroa $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä ja ensi vuodesta alkaen esitetään pysyvää 1 prosenttiyksikön korotusta.

Hallituksen sosiaalisuus näkyy siinä, että vuonna 1987 se säädähti pienlentokoneet liikevaihtoverosta vapaiksi, mutta nyt haluaa korottaa yleensä kaikkien tuotteiden liikevaihtoveroa keräten kuluttajilta vuodessa 3 miljardia markkaa enemmän, säätää kahvin kokonaan liikevaihtoverolle ja pienentää maidon ja voin liikevaihtoverotukea.

Ehdotammekin,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1989

Timo Laaksonen

Juhani Vähäkangas

II

Elintarvikkeille on Euroopan eri maissa yleensä annettu välillisessä verotuksessa erityiskohtelu. Niihin sovelletaan muita tuotteita alhaisempaa verokantaa tai ne on kokonaan jätetty verotuksen ulkopuolelle, kuten esimerkiksi Englannissa ja Irlannissa on tehty.

Suomessa peruselintarvikkeiden liikevaihtoverokevennys on toteutettu alkutuotevähennysjärjestelmällä. Maidon 1,9-kertaisella ja lihan 1,5-kertaisella alkutuotevähennyksellä maitoja lihavalmisteista on voitu eliminoida niiden jalostukseen sisältyvät liikevaihtoverot.

Alkutuotevähennysjärjestelmästä huolimatta suomalaisia elintarvikkeita rasittaa selvästi eurooppalaista tasoa raskaampi välillinen verotus. Elintarviketeollisuuden laskelmien mukaan suomalainen verotus on esimerkiksi Saksan liittotasavaltaan tai Ranskaan verrattuna yli kaksinkertainen.

Yllättäen hallitus on kuitenkin järjestelmällisesti yrittänyt purkaa alkutuotevähennysjärjestelmää ja kiristää siten suomalaisen peruselintarvikkeiden verotusta. Opposition ansiosta maidon alkutuotevähennyksen heikennykset ovat toteutuneet vain yksivuotisinä.

Viimeaikaisessa julkisessa keskustelussa on ankarasti arvosteltu suomalaisen ruuan kor-

keaa hintaa. Syypäiksi on löydetty arvostelijasta riippuen suomalainen maanviljelijä, elintarviketeollisuus tai kauppa. Vähälle huomiolle ruuan hintakeskustelussa on jäänyt verotus, vaikka meillä verotuksella rasitetaan peruselintarvikkeiden hintoja selvästi muuta Eurooppaa raskaammin.

Mielestämme maidon alkutuotevähennyksen alentamiseen sekä kahvin maahantuonnin sääntämiseen pysyvästi liikevaihtoverotukselliseksi ei ole perusteita. Päinvastoin peruselintarvikkeisiin sisältyviä välillisiä veroja tulisi nykyisestä tasosta laskea, kuten eduskunnan puhemieskin viime elokuussa esitti.

Maitotuotteiden verotuksen kiristäminen kohdistuu raskaimpina lapsiperheisiin ja pienituloisiin ihmisiin, joilla maitotuotteiden osuus kulutuksesta on suurin.

Muutosta vastaan puhuu myös hallituksen ajama liikevaihtoveron korotus yhdellä prosenttiyksiköllä, joka sekin lisää elintarvikkeiden verorasitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1989

Esko Aho

Kalevi Mattila

Mauri Pekkarinen

Seppo Peltari

Matti Maijala

